

Alþingi - nefndasvið
Austurstræti 8-10

150 Reykjavík

Efni:

Umsögn forsætisnefndar um frumvarp til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 138/2011 (fjöldi fulltrúa í sveitarstjórn)

Með tölvubréfi frá nefndasviði Alþingis dags. 28. apríl sl. var óskað eftir umsögn Reykjavíkurborgar um 375. þingmál, frumvarp til laga um sveitarstjórnarlög vegna fjölda fulltrúa í sveitarstjórn. Á fundi forsætisnefndar þann 5. maí sl. var svohljóðandi umsögn forsætisnefndar lögð fram og samþykkt:

Í fyrri umsögn forsætisnefndar, dags. 7. mars 2016, um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr. 138/2011 kom eftirfarandi fram:

Frumvarpið kveður á um breytingu á 11. gr. sveitarstjórnarlaga, um fjölda fulltrúa í sveitarstjórn. Í greinargerð með frumvarpinu er því haldið fram að engin ástæða sé til að löggjafinn þvingi borgaryfirvöld til fjölgunar borgarfulltrúa. Þó er augljóst að lagaákvæði í sveitarstjórnarlögum um lágmarksfjölda og hámarksfjölda fulltrúa eftir íbúafjölda sveitarfélags er einmitt almennt séð ætlað að þvinga sveitarfélög að þessu leyti og setja viðmið um fjölda kjörinna fulltrúa eftir íbúafjölda sem fulltrúarnir geta ekki breytt sjálfir.

Það frumvarp sem þá var fjallað um fékk ekki frekari framgang en afstaða forsætisnefndar gagnart breytingunni er óbreytt. Í fyrra frumvarpi var lagt til nýtt viðmið fyrir sveitarfélög þar sem íbúar eru 100.000 eða fleiri, og varð lágmarkið þar 23 fulltrúar, en í eldri lögum gildi sama viðmið fyrir öll sveitarfélög með 50.000 eða fleiri íbúa og var lágmarkið í þeim 15 fulltrúar. Í fyrirliggjandi frumvarpi er horfið er aftur til þessa eldra fyrirkomulags. Í greinargerð með frumvarpinu segir að ekki þyki rétt í ljósi sjálfstjórnarréttar sveitarfélaga að þvinga fram fjölgun fulltrúa með lögum. Skýtur sú niðurstaða skökku við í ljósi þess að forsætisnefnd sendi umsögn um frumvarp það sem lagt var fram á 139. lögjafarþingi (þingskjal 1250, 726. mál) þar sem færð voru rök fyrir því að fjölgun borgarfulltrúa væri tímabær enda hefði fjöldi fulltrúa staðið í stað frá því að íbúar Reykjavíkur voru um 11 þúsund talsins en þeir eru nú ríflega 120 þúsund. Þá segir einnig í umsögninni:

Auk þess hefur verkefnum sveitarstjórna fjölgað mjög. Þau hafa tekið að sér rekstur grunnskóla, þjónustu við fatlað fólk, frístundaþjónustu og margt fleira. Krafan um að borgarfulltrúar þjónusti borgarbúa og hafi yfirsýn yfir öll verkefni sveitarfélagsins er rík og nauðsynlegt er að aðstæður séu með þeim hætti að borgarfulltrúar geti rækt hlutverk sitt sem skyldi. Forsætisnefnd hefur unnið að mögulegum breytingum á störfum borgarstjórnar og starfsskyldum borgarfulltrúa vegna fyrirhugaðra breytinga á fjölda borgarfulltrúa vorið 2018 og hefur sú vinna meðal annars leitt í ljós að fjölgun borgarfulltrúa þarf ekki að hafa aukin fjárútlát í för með sér. Enda segir um 11. gr. í greinargerð með frumvarpinu sem varð að lögum nr. 138/2011 að „Reynslan sýnir að í Reykjavík eru fleiri einstaklingar í reynd virkir sem borgarfulltrúar en þeir 15 sem kosnir eru. Almennt hafa varamenn einnig mjög ríka aðkomu að stjórn borgarinnar og skipa iðulega fundi við umræðu um málefni sem þeir þekkja vel eða hefur verið falið að kynna sér. Gera má ráð fyrir að virkir borgarfulltrúar séu í reynd nær 30 en 15.“ Fyrir utan virka þátttöku varaborgarfulltrúa á vettvangi borgarstjórnar er fjöldi kjörinna fulltrúa á vegum flokkanna í fagráðum borgarinnar. Því má segja að með fjölgun borgarfulltrúa sé einfaldlega verið að horfast í augu við þá staðreynd að auknum íbúafjölda og verkefnum hefur nú þegar fylgt aukinn fjöldi launaðra fulltrúa, kjörnum af borgarstjórn en ekki íbúum, þrátt fyrir að formlegur fjöldi kjörinna fulltrúa hafi ekki aukist í tæpa öld. Að uppfæra viðmið í sveitarstjórnarlögum um lágmarksfjölda og hámarksfjölda fulltrúa í takt við

Íbúafjölgun hlýtur að teljast eðlileg leið til að koma á slíkri fjölgun, fyrst slíkar kvaðir eru fyrir hendi á annað borð. Rétt eins og gildir um önnur slík viðmið í lögum er þeim ætlað að stýra því hvernig tekjustofnar sveitarfélaga eru nýttir og kveða þar á um ákveðnar lögbundnar skyldur. Ef ekki eru til staðar lágmarksviðmið um fjölda kjörinna fulltrúa eða þau í einhverjum tilfellum mjög lág í hlutfalli við íbúafjölda (en hið síðara átti við um Reykjavíkurborg þegar sama lágmark gildi um öll sveitarfélög með 50.000 eða fleiri íbúum) er hætt við lýðræðishalla þar sem skattstofninn er ekki nýttur í þágu fulltrúalýðræðis sem skyldi. Reynsla Reykjavíkurborgar hefur einmitt verið sú að íbúafjöldi hefur aukist verulega undanfarna áratugi og skattstofn hennar vaxið með, en fjöldi þeirra fulltrúa sem íbúar hennar fá að kjósa sér ekki aukist samhliða því. Í þeirri staðreynd einni felast rök fyrir því að eðlilegt sé að löggjöfin sé uppfærð til samræmis við íbúabróun að þessu leyti.

Í greinargerð með fyrirleggjandi frumvarpi segir að gera megi ráð fyrir að útgjöld sparist hjá Reykjavíkurborg um ótilgreinda upphæð. Hvernig sú niðurstaða fæst kemur ekki fram enda hefur frumvarpið ekki verið unnið í samráði við Reykjavíkurborg né að ósk hennar. En því er til að svara að forsætisnefnd hefur fengið fjármálaskrifstofu til að greina fyrir sig kostnað við að fjölga borgarfulltrúum um átta. Niðurstaðan var eftirfarandi:

Fjölgun borgarfulltrúa um 8 Breyting

Grunnlaun á ári	56.997.111
Álag á grunnlaun (25%)	14.249.278
Launatengd gjöld (22%)	15.674.206
Annar kostnaður	5.318.400
Árlegur kostnaður við fjölgun	92.238.995

Í fljótu bragði mætti ætla að um væri að ræða þó nokkurn sparnað en þar er ekki tekið tillit til þess sem fram kom í umsögn forsætisnefndar við fyrra frumvarp; í núverandi kerfi sitja fulltrúar í ráðum og nefndum sem eru sóttir langt út fyrir raðir borgarfulltrúa. Þeir sinna sambærilegum skyldum og borgarfulltrúar en eru kjörnir af borgarstjórn en ekki borgarbúum sjálfum.

Þá er árlegur kostnaður af fyrstu varaborgarfulltrúum, en þeir eru sex talsins, sem hér segir:

1. varaborgarfulltrúar

Grunnlaun	29.923.483
Álagsgreiðslur	5.485.972
Launatengd gjöld (22%)	7.790.080
Annar kostnaður	3.988.800
Árlegur kostnaður	47.188.335

Aukin verkefni sveitarfélaga og fjölgun íbúa hafa gert það að verkum að nauðsynlegt hefur reynst að fela fleiri fulltrúum þessarar skyldur þrátt fyrir að eiginlegur fjöldi fulltrúa hafi haldist óbreyttur. Árlegur kostnaður við þessa fulltrúa er sem hér segir:+

Aðrir kjörnir fulltrúar á föstum launum

Þóknun fyrir setu í flokki I	21.972.672
Þóknun fyrir setu í flokki II	27.823.051
Þóknun fyrir setu í flokki III	14.099.131
Launatengd gjöld (22%)	14.056.868
Árlegur kostnaður	77.951.722

Af ofangreindu er ljóst að nú er tækifæri til að fjölga borgarfulltrúum með litlum kostnaði og jafnvel sparnaði, t.a.m. með lækkingu álagsgreiðslna. Þá eru ótalin þau rök að það er vitanlega lýðræðislegra og gagnsærra fyrirkomulag að borgarbúar kjósi það fólk sem fengið er til setu í ráðum og nefndum borgarinnar.

Forsætisnefnd hefur unnið markvisst að fjölgun borgarfulltrúa eftir gildandi lögum allt þetta kjörtímabil og furðar sig á því að undir lok þess kjósi löggjafinn einhliða að setja hlutverk hennar að þessu leyti í óvissu og hundsa með öllu fyrri umsógn hennar. Óheppilegt er að borgarstjórn yrði allt í einu falið að taka afstöðu til mögulegrar fjölgunar borgarfulltrúa með litlum fyrirvara, samhliða öðru sem undirbúningi borgarfulltrúa fyrir kosningar fylgir, enda hafa borgarfulltrúar flókna og mismunandi hagsmuni af fjöldanum. Reykjavíkurborg kallar því enn eftir skýrri stefnumörkun í málinu til frambúðar en ekki óvissu um vilja löggjafans.

Helga Björk Laxdal
e.u.

skrifstofustjóri borgarstjórnar

Hjálagt:
Bókun áheyrnarfulltrúa Sjálfstæðisflokksins, dags. 5. 5. 2017

FORSÆTISNEFND 5. maí 2017: Bókun áheyrnarfulltrúa Sjálfstæðisflokksins um frumvarp til laga um breytingu á sveitarstjórnarlögum nr 138/2011 - R17050002

Áheyrnarfulltrúi Sjálfstæðisflokksins fagnar frumvarpi um fjölda fulltrúa í sveitarstjórn enda hafa borgarfulltrúar Sjálfstæðisflokksins skorað á Alþingi að endurskoða lagaákvæði um fjölgun borgarfulltrúa í núgildandi sveitarstjórnarlögum nr. 138/2011. Hafa ber í huga að þótt borgarfulltrúar hafi verið 15 talsins og ekki fjölgað með fjölgun borgarbúa að þeir eru allir í fullu starfi í dag en þannig var það ekki áður. Þess vegna hafa þeir meiri yfirsýn og betri tíma til að vinna í málefnum borgarinnar en í öðrum sveitarfélögum þar sem fulltrúar í sveitarstjórnnum eru í hlutastarfi. Verði frumvarpið að lögum mun borgarstjórn taka sjálf ákvörðun um hvort fjölga beri borgarfulltrúum eða ekki. Það eflir sjálfsstjórnarrétt sveitarfélaga að slík ákvörðun sé tekin í borgarstjórn en komi ekki sem tilskipun í lagaformi frá Alþingi.